

INTERVISTË ME HADIJE GËSHTENJA

Prizren | Data: 7 qershor, 2018

Kohëzgjatja: 51 minuta

Të pranishëm:

- Hadije Gështenja (E intervistuar)
- Ares Shporta (Intervistuesi)
- Eledina Arapi (Kamerë)

Simbolet e komenteve në transkriptë të komunikimi jo-verbal:

() - komunikim emocional

{ } - i intervistuari shpjegon me gjeste

Simbole të tjera në transkriptë:

[] - shtesë e tekstit për të lehtësuar kuptimin

Fusnotat janë shtesa editoriale që japin informacion mbi vendbanime, emra apo shprehje.

Pjesa e Parë

Ares Shporta: Prezantoni veten. Emrin dhe...

Hadije Gështenja: Datën.

Ares Shporta: ... datën kur jeni lindë.

Hadije Gështenja: Quhem Hadije Gështenja, jam e lindur në Prizren, me 20 prill 1945, prej babë Shefkiut edhe nanë Kimetës. Fëmijëninë e kam kalu... asi kam qenë fëmija i parë i familjes. Tani mas ni kohe, 18 vjet kur kam pasë ka lindë Fisniku, vëllau i parë, vëllau.

Ares Shporta: Ku, ku jeni lindë? Ku keni pasë shtëpinë, vendbanimin, ku jeni rritë?

Hadije Gështenja: Në "Jeni Mahallë", aty kanë qenë edhe axhallartë e mi, ni familje asi e gjërë ka qenë. Tani kemi dalë në "Tabahane", dhe aty kam jetu si fëmi. Kam qenë aty dhe kam fillu shkollën. S'pari kam qenë në ni shtëpi që asht' përdorë si shkollë, asi fillore ka qenë, edhe shkolla fillore, por ka qenë edhe asi çerdhe për fëmi. Gjashtë muj kam qenë, gjysmëvjetorin kam qenë asi në çerdhe, mas asaj kam kry klasën e parë, ashtu që asi, kam dashtë shkollën shumë, kam lutë babën edhe ka intervenu edhe qështu vetëm gjysëvjetorin e dytë e kam kry si klasën e parë e qështu. Mandej kam vazhdu aty tre vjet.

Pastaj ka qenë ni shkollë përtej asi, nuk di si quhet asi ajo rrugë, përtej Papaz Çarshisë, shkollë e natës ka qenë m'duket se, aty kam mësu dy vjet, mandej në shkollën "Slobodan Penezić" qysh ka qenë asi? Papaz Çarshisë? Jo, jo, Papaz Çarshi. Papaz Çarshisë, që osht' asi, me shkallë që hypet.

Ares Shporta: Shkolla e Naltë, jo, kjo Shkolla e Mjekësisë ku është apo?

Hadije Gështenja: Jo, jo. Ku është asi kisha katolike?

Ares Shporta: Po.

Hadije Gështenja: Përballë. Tash atë ndërtesë që e kanë renovu. Ni ndërtesë e vjetër që ka qenë, përballë që asht' ajo shkolla.

Ares Shporta: “Loyola” ku është tash.

Hadije Gështenja: “Loyola” përballë. Është ni hotel aty, afër asi, afër asi, afër hotelit.

Ares Shporta: Po, po, p’e di.

Hadije Gështenja: Edhe aty dy vjet kam mësu, pastaj u çel asi shkolla “Emin Duraku” prej klasës pestë kam fillu aty. Domethanë tri, katër shkolla kam ndërru deri sa kam kry katër vite.

Ares Shporta: Baba, nana çfarë prapavije familjare edhe profesionale kanë pasë? Çka kanë punu edhe a kanë qenë n’shkollë?”

Hadije Gështenja: Baba ka qenë ma shumë vetëm gjimnazin e ka kry të atëhershëm edhe asi ka pasë edhe shkollën fetare në fillim, tani gjimnazin edhe si mjeshtër ashtë, që prej fëmijënisë. Mandej si mjeshtër e ka ditë këtë zanat, prej fëmijënisë.

Ares Shporta: Cilin zanat?

Hadije Gështenja: Zanatin e kinooperatorit, për shfaqjen e filmave po. Mjeshtër për shfaqjen e filmave.

Ares Shporta: Kur e ka marrë atë zanat? Çfarë moshe?

Hadije Gështenja: Atë zanat, kur ka qenë nimdhjetë vjeçar, ai ka qenë i lindun me 1917. Tani si nimdhjetë, dhjetë e gjysë qeshtu, nimdhjetë vjeçar ka fillu me mësu këtë zanat prej ni, prej ni asi sërbit që ka qenë asi prej Kragujevcit edhe ni italian ka qenë gjatë luftës. Mandej ai edhe e ka mobilizu babën, mandej ka qenë në Pejë ni kohë me ushtrinë që e ka shfaqë filma.

Ares Shporta: E para asaj ku ka shfaqë filma para se me u mobilizu në luftë?

Hadije Gështenja: Ka qenë në... ktu, në asi kinemanë e përparshëm përballë asi rrugës që shkohet në “Terzi Mahallë”, në “Farmakos”¹.

Ares Shporta: Qysh, qysh e ka pasë emrin kinemaja? Qysh osht’ njoftë?

Hadije Gështenja: Valla...

Ares Shporta: Kush e ka mbajtë atë kinemanë?

¹ Fabrikë për prodhimin e barnave.

Hadije Gështenja: Baba. Ai pronari ka qenë *gazda* [serbisht - pronar] Jovani, që e thirrshin ashtu, Jovan Jovanović, Haxhi Jovan. Ka qenë ni pasanik, ai me prejardhje ka qenë prej Nishit. Ka ardhë këtu edhe është martu. Në të vërtetë baba ka ardhë, ka qenë si *pop* [serbisht - prift] në Prizren me, me asi e kanë dërgu prej atjehit edhe mas ni kohe ai asht' martu këtu, e ka lindë këtë fëmi këtu, u lindë ai edhe ka jetu këtu edhe ai vetë u martu këtu. Shojja e ka pasë emnin Lubica. Nejse s'kanë pasë fëmi i ka pëlqy baba si, si... Në atë kohë shëgërt² ka hy me punu, shumë i sjellshëm ka qenë se e ka kry shkollën fetare edhe gjyshja ka qenë shumë asi, jo e rreptë, po shumë e dashtun e ka dashtë shumë babën edhe ashtu e ka eduku të jetë i mirë.

E ka pëlqy shumë, ka dashtë me adoptu, mirëpo gjyshja nuk ka leju, ka thanë, "Feja na ndanë, s'mundemi me asi, s'mundem ashtu diçka me bo", edhe tani ka thanë asi, "Ani, le të punon te une, prapë ne të vjen te ju në shtëpi. Por, asi kisha dëshiru që të jetë nën asi nën kujdesin tonë". Domethanë, të kujdeset, "Të rritet asi nën kujdesin tonë", "Ani", ka thanë, "ashtu po veç mos me adoptu". Edhe kështu që asi, ai u rritë aty edhe u eduku, qe gjimnazin e atëhershëm e ka kry edhe këtë shkollë, këtë zanat. Ka fillu me shfaqjen e filmave nëpër Kosovë, pastaj mas ni kohe para luftës ka shku edhe në Shipni atëherë, se italiantë kanë qenë, e kanë pasë kinematë atje në Tiranë.

Më tregonte që shkonte me marrë filma prej atjehit për me shfaqë ktu edhe prej Italisë kanë pasë asi kështu marrëdhanie, kështu marrëveshje për dërgimin e atyre rrotave të filmit. Qaq (qeshë). Mandej kur ka fillu lufta këtë e kanë mobilizu edhe italianët edhe aty asi kanë pa që ai po din këtë mjeshtri edhe e kanë marrë me vete. Në Pejë e kanë çu, atynve ushtrisë e ka shfaqë filma, e ka pasë edhe uniformën asi, fotografinë e kam tregu une asi. Dy vjet ka qenë aty në Pejë, e mas asaj kur kanë shku italianët me gjermanët nuk ka pasë kontakt kështu, vetëm se asi ka mujtë me punu lirisht. E gjatë luftës, mas nja dy, '43-shit, *gazda* Jovanin e çon në Nish. Jo që ikë, por ka dashtë me i rregullu do punë atje, puntë e veta që ka pasë. Edhe atje ka pasë pasuri edhe në qat' kohën e luftës asi baba e ka çu atë.

Mas ni kohe të shkurtër smuhet atje edhe ma nuk kthehet, vdes. Gruja këtu ka ngelë. S'ka pasë fëmi, po baba osht' kujdesë për to deri sa ka qenë gjallë. E që mandej pasuninë, krejt pasuninë ja ka lanë asi babës, mirëpo baba nuk ka dashtë. Ende kemi ato dokumentet, do gjana, do ndërtesa që komuna e ka. Reforma agrare ka qenë mas luftës edhe krejt ata pasanikët që kanë qenë i ka konfisku, shteti asi, ndërtesat e atynve, mallin e krejt asi [konfisku]. Veç ni shtëpi ka ngelë, tash ashtë parking, qysh me tregu? Në qendër asht'. Veç ajo asht' asi... qajo trull asht' nën emnin e tij, si pronë e tij.

Ares Shporta: Kur osht' kthy nga Lufta e Dytë Botnore, domethonë masi kanë shku italianët, a ka vazhdu profesionin? Çka ka bo ato vite?

Hadije Gështenja: Baba? Po, po. Ka vazhdu aty, kanë pasë ato kinematë, ato kinematë e vjetra. Axha jem ka punu në atë ndërtesën, që thashë përballë asi kishës katolike. E të shtundeve bojshin ballo, kanë pasë asi [organizime] për rininë. Ndërsa atyne ditëve, dy herë, më duket se dy herë asi shfaqshin filma. E mas asaj kur u ndërto kjo kinemaja [Lumbardhi], atëherë kalun krejt aty edhe ato e konfiskoi asi... Megjithëqë e ka konfisku shteti, këta kanë mujtë me përdorë ato. Masi që ka qenë kinemaja e

² Turk.: *seğirt*, do të thotë praktikant, fillestar në një zanat.

qytetit, e vetëm që në pronësi të shtetit që ka qenë. E tani edhe bahçja mas ni kohe, mas nja dhjetë viteve është ble, është ble asi ai vend. Tregonte baba që i ka pagu krejtve asi sa ka kushtu, kumeditë sa kanë lyp, krejtve ka pagu. Thojke, “Nuk asht’ që asht’ konfisku po është pagu”.

Ares Shporta: A mbani n’mend ju kinemanë në fëmijërinë e tuaj? Në fillim, çka osht’ kujtesa ju e parë në kinema?

Hadije Gështenja: Po, une prej vogjëlisë, tre vjet kur kam pasë, ka pasë ni aparat të vogël baba në shtëpi, dhe kur vinte prej kinemasë ai shfaqte filma (qeshë) me gjyshen kqyrshim. Domethanë, une prej vogjlisë jam msu me asi me kqyrë filma. Tani kur u rrita kanë qenë ato përmbajtjet e filmave, ato fletushkat sendet. M’i jipke baba edhe kqyrsha ato, lexojsha, propozojsha cilat, se i kam ditë shumë për filma edhe për artistat edhe për regjisorët edhe për asi tematikat. E kështu që ai s’ka pasë kohë, veç më jipke ato, *sadržaj* [përmbajtjen] i thojshin serbisht.

Ares Shporta: Përmbajtje apo?

Hadije Gështenja: Përmbajtje. Lexojsha mandej propozojsha cilat janë ma të mira, cilat kanë karakter ma asi, zhanri të ndryshëm kanë qenë. Ka pasë suksese, vetëm kinemaja ka punu n’atë kohë edhe për rininë ajo ka qenë asi, ni ndër, si me thanë, që e ka përdorë asi rinia në Prizren. S’kanë pasë vende ku mujnë m’u argëtu, vetëm në kinema.

Ares Shporta: A ju kujtohet hapësina e kinemasë, a keni shku? Kush ka qenë ma afër ka nejtë gjithë ditën? Qysh ka qenë aty?

Hadije Gështenja: Po, po. Zyrja e babës ka qenë aty, axhat kanë punu n’atë, ka qenë ni asi, kanë qenë aparatet, edhe aty kam shku. Krejt kam qenë asi e njoftun me ato prej vogjlisë, me personelin, me asi... Nuk e kanë thirrë drejtor personeli, po e thirrshin Shefki abi³, Shefki abi ma ashtu afër, shumë i afërt ka qenë me punëtorë. Kanë pasë fitim përtej asi që thojnë, kanë pasë pagesat e mëdhaja, rrogat e mëdhaja. Pastaj ka pasë baba autoritet jashtë asi në Jugosllavinë e Vjetër, në çdo qytet shkonte me marr filma, nëpër kryeqytetet e republikave të atëhershëm, e kanë njoftë edhe e kanë dashtë si shok.

Edhe na kur shkojshim në Pulë që ka qenë festivali përvjetshëm, kështu për çdo vjet edhe neve na dilshin me na pritë, na njifshin. Kështu që, thoshte baba, “Kur merrshin ndoni film prej s’jashtmit ma s’pari më çojshin mu se e dishin që kam qef kështu i pari me qenë”. Ka pasë shpërblime, ka pasë dekorime baba. Shpërblim kanë dhanë prej “Avalla Filmit”, Beogradit, dy aparate të terrenit. Eh, ato ni kohë axha përdorte, shkonte nëpër asi, ka qenë ni kohë aksioni i rindërtimit të hekurudhës, në fillim qatëherë edhe kanë pasë kampin afër aty edhe ky shkonte për çdo natë me shfaq filmat, se kanë qenë vullnetarë. Krejt rinia ka shku aty me punu.

Ares Shporta: Ku ka qenë kjo përafërsisht?

³ Turk.: *Ağabey*, vëllau i madh apo emërtim në shenjë respekti për dikë më të moshuar.

Hadije Gështenja: Përafërsisht, s'po m'kujtohet tash, hekurudha kur u ndërto, veç këta kanë qenë atëherë asi, kampin, kampin e kanë pasë, ku a në Nashec, a s'po di ku, qaty diku afër. S'di, veç e di që shkante axha për çdo natë me shfaq, tre muj, a sa ka zgjatë. Mandej ato aparatet i ka dhuru asi Shtëpisë Kulturës, ato e kanë përdorë. Nëpër fshatra kanë shku me shfaqë filma, që ka qenë asi ni gjest i tij që për të mirën e qytetit, për të mirën e popullit. Ka qenë modest, nuk ka dashtë as m'u lavdu, as m'u shpërbly. Gjithnjë ka punu se e ka dashtë atë punën e vet.

Ares Shporta: Mirë, çka banën për kolektivin apo që kanë punu në kinema, kanë pasë do takime, p'e di që në mbledhje tregojshin.

Hadije Gështenja: Po, po. Kanë organizu shumë asi vikendet, kanë shku, ku kanë dashtë kanë shku, shumë, shumë asi vikende kanë kalu bashkë edhe kanë qenë shumë të afërt. Ka pasë prej çdo nacionaliteti, domethanë edhe asi serbë ka pasë edhe shqiptarë edhe turq edhe katolikë. Fotografite kemi, edhe une shkojsha me babën më merrke. Shumë, shumë mirë kanë kalu, shumë mirë. Gjithmonë kanë qenë asi bashkë disi.

Ares Shporta: A ju kujtoheni emrat e atyne të kolektivit, kush kanë punu aty?

Hadije Gështenja: Ni here dy axha, baba, dy axhat, Shefki, Xhevati edhe Shefqeti. Shefqeti ma i madh, pastaj Xhevati, dhandrri Zijadini, Zikoja, e din, i ndjeri. Pastaj, Dobrilla në fillim qatëherë kur kam qenë e vogël ajo ka punu, ka shitë bileta. Loni, ai ka qenë katolik, po ka qenë shurdhmemec, veç ka qenë asi ma i dashtuni në kinema, gjethkush e ka dashtë, interesant. Tjetër një Zako, Zako ka qenë edhe ai ka qenë katolik. Pastaj janë punsu edhe tjetër, për çdo vjet kanë marrë. Raifi, ai ka shku mandej në Turqi, Masari, edhe ai ni kohë të gjatë ka punu.

Ai [Raifi] karakteristik asht', ai me bicikletë ka shku në Turqi (qesh). Ka qenë shumë i dhanun mas bicikletës deri në Turqi ka shku. Shumë interesant. Xhabiri, ai në byfe ka punu edhe shumë tjerë që s'po m'kujtohen emrat, i kam dit, i kam njoft krejt. Shumë njerëz të mirë kanë qenë, shumë njerëz të mirë. Kanë pasë asi ni dashni speciale mes veti, kështu që kurrë s'janë asi fjalos, kurrë s'kanë bo ni gjest ndaj njani – tjetrit që me ofendu a kështu, shumë njerëz të mirë kanë qenë.

Pjesa e Dytë

Hadije Gështenja: Edhe janë pagu, kanë qenë të kënaqun. Kështu që, pagat i kanë pasë ma të mdhej në qytet në atë kohë, ma të mdhej ma së shumti që kanë marrë ata, banesa kanë ndërto, qekjo banesa osht' e kinemasë, baba me qira atëhere e ka marr edhe janë edhe katër, pesë tjera që kanë dhanë punëtorëve kush s'ka pasë. Disave shtëpi kanë ndërto.

Ares Shporta: Ju a keni shku në filma vet? Vet a keni shku ju në filma?

Hadije Gështenja: Po.

Ares Shporta: Me kon keni shku? Çfarë filma ju kanë pëlqy? A ju kujtohet pak ajo përvoja?

Hadije Gështenja: Po për çdo natë shkojshim (qeshë), veç me familjen shkojshim. Na kemi pasë shtëpinë n'atë kohë përfundi kinemasë edhe afër për çdo natë shkojshim në bahçe. Kemi pasë ni tavolinë aty rrishim, Fisniku i vogë ka qenë, për çdo natë. Filmat ma s'mirti që m'pëlqejshin ka qenë të zhanrit ma serioz kështu edhe komedi kam dashtë, veç jo filmat edhe asi... Në atë kohë kanë qenë ato filmat kauboj, shumë kanë dashtë fëmitë, veç une s'kam dashtë aq. S'po di si me thanë (qeshë).

Ares Shporta: Prej nga vishin filmat, a e din? A reagojke publiku? Qysh ka qenë ajo atmosfera?

Hadije Gështenja: Atmosfera valla shumë ka qenë asi me muzikë për çdo natë e lshojshin muzikë e krejt qyteti e ndike muzikë, kalojshin si korzo bojshin asi rreth kejit edhe t'u ndigju muzikë. Krejt ato inçizimet ma të reja të atëhershëm, ato kangtarët ma të ri që kanë qenë edhe ma të popullarizum inçizojshin edhe i lshojshin. Magnetofonin e parë kanë marrë këta se i ka vyt atynve edhe inçizojshin shumë asi muzikë.

Ares Shporta: A lëshojshin prej kinemasë muzikë a?

Hadije Gështenja: Prej kinemasë lshojshin edhe krejt keji, krejt asi ajo pjesë tash që asht' "Syla", krejt ajo pjesë ka qenë plot me të rinjtë që shëtishin aty. Edhe qaq kanë kqyrë filma të ritë qaq... jo vetëm të ritë po edhe të vjetrit. Tregonte baba për ni shok të vet, "Ai", tha, "hynte n'ora katër, dilke prapë në gjashtë. Hynte prapë dilke prapë në ora tetë (qesh). Tri filma në ditë kqyrke. Shumë ka qenë merakli, shumë ka pasë asi merak me kqyr". Njerëzit s'kanë pasë ku me shku tjetër. Për çdo natë ose kanë shetitë në Marash ose kanë dalë kështu në qytet ose në kinema.

Ares Shporta: Ku janë lajmru filmat, çfarë filma ka, qysh jonë informu njerëzit? Ku, qysh i kanë marrë biletat?

Hadije Gështenja: Përmes atyneve pllakateve, plaketat që kanë qenë...

Ares Shporta: Ku i kanë qitë pllakatat?

Hadije Gështenja: Kanë pasë aparatën e madh, në atë *zidin* [serbisht - murin] kanë pasë të caktume vendet, me *ram* [serbisht - kornizë] kanë qenë asi aty edhe në Papaz Çarshi. Kështu që, asi informoheshin posaçërisht për filmat që vishin që kanë qenë ma të interesum, artistët që kanë qenë ma të popullarizum, kështu. Pastaj e përdorte filmat javor për çdo javë, për çdo ditë filma tjera. Por, ni javë me filma ma të mira, si festivali i filmit, ashtu e thirrshin, festivali i filmit. Shumë interesant ka qenë. Ni asi ndërtesë, që thojnë, ni argëtim që i vetmi ka qenë në qytet. Përveç atynve asi restoraneve, s'ka pasë edhe shumë restorane, po muzikë që kanë qenë asi kurgja tjetër.

Ares Shporta: Cilat kanë qenë këto restorante?

Hadije Gështenja: Restoranet në asi hotelin "Theranda" aty kanë pasë asi muzikë jo për çdo natë po ma shpesh qeshtu e thirrshin. Mirëpo, në kinema pastaj filloi baba me e thirrë prej vendeve të

Jugosllavisë, prej qyteteve ata kangtarët ma t'mirë që kanë qenë ma të popullarizum kanë ardhë. Për çdo javë ka pasë. Kush s'ka ardhë aty, kush s'ka ardhë.

Ares Shporta: A ju kujtohet dikush që ka ardhë?

Hadije Gështenja: Po, po, po. Vice Vukov i Kroacisë, pastaj Lepa Brena, të Sarajevës kangëtarët. Valla gati krejt që kanë qenë të popullarizum, krejt kanë pasë asi koncerte në kinema.

Ares Shporta: Ku u mbajshin koncertet?

Hadije Gështenja: Në bahçe.

Ares Shporta: Në bahçe verës.

Hadije Gështenja: Ekranu ku ka qenë edhe aty asi ajo pjesë e madhe, muzikë me asi, valla shumë mirë ka qenë.

Ares Shporta: Çka mandej, a shtrojshin tavolina, apo qysh ka qenë ambienti?

Hadije Gështenja: Ambienti, karrigat kanë qenë të renditura, ato të montume e knej asi tavolinat, {teshtin} më falni, në dy antë tavolinat, ka qenë edhe ni pjesë e madhe aty për tavolina.

Ares Shporta: A erdhën njerëzit për koncertin? Çfarë njerzish vishin?

Hadije Gështenja: Po, s'mujshin me... dilshin përjashta asi njerëzit, dëgjojshin jashtë, qaq ka pasë fluks i madh asi i interesuarve, shumë. Po kangtarët ma të popullarizum ishin edhe të Kosovës, Nexhmije Pagarusha, këta kangtarët tonë ma të mirë që kanë qenë, Ismet Peja, plot, plot. Ka qenë ni qytet i kangës (qeshë), për ato edhe kanë vazhdu ato festivalet, "Zambaku i Prizrenit" andej-knej, gjithmonë ka pasë muzikë, gjithmonë.

Ares Shporta: E a e mbani në mend naj aktivitet, ndoni teatër, shfaqje a ka pasë ndoni herë në kinema? A ju ka ra najherë me pa?

Hadije Gështenja: Po, po. Disa herë, disa herë. Pastaj kur u ndërtu asi Shtëpia e Kulturës kalun aty, se përpara ka qenë në kinema edhe në kinemanë "Radniku" që ka qenë edhe aty janë shfaq teatrot. Po mendoj, kanë pasë asi shfaqje teatrale edhe "Dogri Yoli" ka qenë, ata kanë bo asi në gjuhën turke...

Ares Shporta: Shfaqje?

Hadije Gështenja: Shfaqje, po. Mandej asi folklor, kështu festivali i folklorit, edhe ato janë mbajtë n'bahçe.

Ares Shporta: E a e mbani n'mend a ka pasë orë letrare apo diçka me letërsi, me poezi, me ndonji disiplinë? Çka ka pasë?

Hadije Gështenja: Po, po, po. Përveç asi kangëve, valleve edhe poezi edhe asi recitime, sende, shumë shumë gjana të mira ka pasë atëherë, shumë.

Ares Shporta: Ju a keni marrë pjesë në ndoj, njonën prej ktyne? A jeni interesu najherë?

Hadije Gështenja: Jo, jo. Unë në shkollë kam qenë aktive. Në shkollë.

Ares Shporta: Çka keni punu në shkollë? Çka keni punu mandej?

Hadije Gështenja: Kam qenë arsimtare e gjuhës angleze në shkollën “17 Nëndori”, por nuk kam punu shumë, ni vjet e gjysë gati qeshtu. Tani jam punësu në “Liria” se kam pasë marrëdhanie me, Kosova, në nivel të Kosovës, Heski Kosi ka qenë në Prishtinë atëherë. Ata merrshin mallra prej Gjermanisë e ndërmjetësu kanë qenë italianët edhe korrespondenca ka qenë në gjuhën angleze. Patronatin e ka pasë “Liria”, kështu që unë kalova në “Liria” që e pata atje edhe anglishten, përkthimin. Letrat zyrtare përkthejsha, afariste, letrat afariste edhe punën tjetër e kam pasë si referente kam punu, administraturë, dygjuhësore.

Ares Shporta: Ku e keni msu? Kush ju ka msu?

Hadije Gështenja: (Qeshë) Po, s’po di, prej vogjlisë kam fillu me përkthi, prej sërbihtes në sërbo-kroatishës në shqip edhe në diplomën e gjimnazit kam pasë prej matematikës “Besueshmëria”, ka qenë ni libër prej asi Kroacisë, në gjuhën kroate, ato e kam përkthi në shqip. Prej atëherit kam fillu, jo, edhe ma herët, edhe ma herët. Disha sërbihtën mirë atëherë si fëmi.

Ares Shporta: E anglishten qysh e mësut?

Hadije Gështenja: Shkollën e Lartë e kryva këtu në Prizren, atëhere e kemi pasë edhe në gjuhën sërbe, në sërbo-kroatishë. Profesorët i kemi pasë prej Beogradit.

Ares Shporta: A ju kujtohen çka ka pasë aty edhe drejtime tjera e kush kanë qenë profesorët?

Hadije Gështenja: Po. Profesorët e anglishtës, këta që janë asi, gjuhën edhe letërsinë që na kanë dhanë Ignjatović, ai ka qenë ni rezhisor i njoftun në Beograd. Ai na ka dhanë asi gjuhën letrare të anglishtës, angleze. Ni Vukan, Vukan ka qenë. Ai ka qenë në Amerikë edhe në Kanadë, e flitke gjuhën amerikane. Pastaj erdhi Sadit Berisha. Ai ka qenë si lektor, mirëpo ai ka kry asi gjuhën angleze në Londër. E flitke atë, theksimin e ka pasë të Londrës, shumë bukur e flitke gjuhën. Domethanë, kemi pasë dallime edhe na kërkoshin ashtu, ky gjuhën amerikane, ai gjuhën tjetër (qeshë). Valla tridhetë veta kemi qenë, po veç tri veta e kemi kry. Njena ka qenë sërbe, ni femën edhe ky Vedat Kiseri edhe une, tri veta. Mandej kta tjerët mas ni kohe derisa kanë, e kanë kry disi.

Ares Shporta: Në “Liria” sa gjatë keni punu?

Hadije Gështenja: Urdhnoni?

Ares Shporta: Në “Liria” sa gjatë keni punu?

Hadije Gështenja: Valla deri në fund, 42 vjet stazh pune kom.

Ares Shporta: 42 vjet?

Hadije Gështenja: Po, ni vjet në shkollë, ni vjet e gjysë ksi edhe ato tjerat krejt në “Liria”. ‘68-shit kam qenë në shkollë jam punësu. Niherë kam studju në Prishtinë asi juridikun, ni vjet e kam të kryme. E lashë sepse u smuva edhe u ktheva në Prizren. Në ndërkohë mos me hup kohë, u regjistrova në Shkollën e Lartë, Gjyhën Angleze, edhe për dy vjet e kryva. Ashtu që mandej pritova me vazhdu atë.

Ares Shporta: Mirë. A po ju kujtohet, po i kthehem kinemasë pak, qysh ka qenë, qysh ka ndërru domethanë, qysh ka dallu ‘60-at prej të ‘70-ave apo ma tutje me ma përshkru qysh kanë dallu?

Hadije Gështenja: Po, po ka pasë dallime asi t’u përparu normal. Kangëtarët asi filmat janë ardhë, filmat me muzikë, filmat kriminele, sipas kohës.

Ares Shporta: Qysh i pëlqejke publikut? Çka vishin ma shumë... a po ju kujtohet? Muhabeti që u bojke rreth kinemasë apo rreth filmit çka ka qenë?

Hadije Gështenja: Filmat kriminale ma s’ shumti i pëlqejshin fëmive edhe të rritunve, mashqive. Ndërsa femrave, ato dojshin ma s’ shumti filmat asi, kështu, muzikale, filmat komedi. Kanë pasë, kanë pasë zhanre të ndryshme. Në fillim që e thash, filmat kauboj shumë kanë dashtë fëmitemë. Janë çmend, janë çmend për ato. Vishin e pritshin prej mëngjesit me hy me marrë bileta, qaq kanë qenë të interesum. E pastaj janë rritë edhe filmat janë ndërru sipas kohës.

Ares Shporta: A ju kujtohen filmat indian që janë shfaq? Qysh kanë qenë? Ku i keni pa? Qysh u konë atmosfera në kinema edhe a vishin njerëzit?

Hadije Gështenja: Po edhe filmat indian. Lëshojshin asi muzikën e kangëtarëve të asi Indisë para, para se me fillu filmi. Inçizojshin prej filmit ato kangët edhe e lëshojshin për me tërhek publikun e bojshin reklama. Shumë, shumë kanë pasë, si aktivistë kanë qenë për tërhekjen e publikut.

Ares Shporta: Në qytet ku tjetër u mbledhshin njerëzit? Ku u bojshin bashkë njerëzit, ku rrishin përveç kinemasë?

Hadije Gështenja: Përveç kinemasë, në korzo. Atëherë në mramje në korzo, në shatërvan, se ka qenë një kohë që s’guxojshin rinia asi me shku nëpër kafiqa. S’kanë pasë atëherë edhe nëpër kafane, nëpër asi restorane, s’kanë guxu.

Ares Shporta: E në kinema a kanë met njerëzit veç me pi apo me mbet kështu jashtë orarit kur s’ka pasë filma? A ka punu si byfe?

Hadije Gështenja: Jo vetëm gjatë shfaqjes të filmave, atëherë para se me fillu asi filmi, hyshin kadal-kadale edhe blejshin. Byfenë e kanë pasë aty, alkool nuk kanë përdorë, vetëm langje edhe keksa kështu ushqim.

Ares Shporta: E deri kur keni shku në kinema, qysh ka fillu diqysh me ra aktiviteti aty apo me ndrru?

Hadije Gështenja: Po deri sa ka qenë baba aty, ai ka punu shumë edhe vet ka shkrujt ato reklamat. Ka pasë si kaliografi, asi ka mësu s'di, në Beograd më duket se. Shkrunte me asi me brusha. Ka pasë hamer të mëdhej dhe bënte vija me laps pastaj shkrunte. Çfarë shkrimi ka qenë! Hatashëm! E bënte disi kështu {imiton shkrimin me gisht} ato vijat e sende. E tanë kohën ai asi ka qenë i angazhum për këto reklamat. Kur shfaqen, n'ora sa, e asi cili film, n'cilën kohë lun.

Ares Shporta: Si u përzgjidhshin filmat? A shkojke ai nëpër Sërbi, nëpër Kroaci? A u mbledhshin edhe tjerë? Qysh ka qenë ajo?

Hadije Gështenja: Po, po, po. Edhe shkojke edhe e thirrke këtu e pastaj gostitke me ushqimin e Prizrenit, me ushqimin tonë. Ata u habitshin. Bonte gjellnat e ktuhit, tavë, s'dishin çka osht ajo. E niherë pati thirrë, s'di sa veta kishin ardhë, edhe te ka qenë asi ni furrë në Shadërvan aty, Demir, Demir Tada thirrshin, baba asi a vllau i Demirit. Edhe ai bonte vet atë gjellë, mandej preferonte, thojke, "Jo me lugë, as me pirun, po me dorë me, me..." (qesh). Kuku, janë knaq. Ju vike interesant atynve ashtu diçka. Qershiat i çonte nëpër asi vneshta, vjelshin qershia. E kur shkonte atje, atje asi shumë ka pasë njoftësi, shumë. Punën e tij shumë vjeçare, ni *orden* [serbisht - medalje] prej ari, *ordeni* punës. Të kam tregu edhe ato, e ke pa. Mirënjohje plot prej ktuhit, prej Kosovës, prej Sërbisë, prej...

Ares Shporta: Deri kur ka qenë aty në kinema?

Hadije Gështenja: Valla, ai ka punu ma shumë se që ka pasë... 47 vjet ka punu. Se derisa asi e qitën ni, ksi e shpallën konkursin, u lajmrojshin njerëzit që s'kanë pasë hiç dijeni për ato. U deshtë me qenë mjeshtër për me ditë me punu, edhe...

Ares Shporta: Në cilat vite ka qenë kjo, kur baba ka qenë t'u e lanë, kur osht' pensionu?

Hadije Gështenja: Kur është pensionu. Para luftës.

Ares Shporta: Sa vjet i ka pasë kur u pensionu?

Hadije Gështenja: Nja shtatëdhjetë e kusur, me siguri. 85 vjeçar ka vdekë, po 85 vjeçar, 2002-shit ka vdekë.

Ares Shporta: Deri kur keni shku ju në kinema? A e mbani n'mend?

Hadije Gështenja: Deri vonë, deri sa ka qenë baba aty. Mas asaj mandej jo. Qe krejt djemtë e axhallarëve asi, kanë pasë kështu interes për asi me qenë asi në kino atëherë, mirëpo Fisniku jo. Ai hiç s'ka dashtë. Vetëm shkonte edhe ma rrallë shkonte nuk ka qenë aq i interesum me shku me kqyr filma, veç si i vogël. E ata dy djemtë e axhës kanë punu. Ai Arsimi ka qenë i inkuadrum me rrogë, ka punu disa vjet aty. E kaniherë në vend të babës ndihmojke në fillim. Pastaj vazhdoi ai me punu mas babës, kur u pensionu ai edhe ky djali i axhës tjetër edhe ai ka punu. Ai ka punu në kino "Radnik", atje.

Ares Shporta: A ka qenë dikush tjetër në Kino "Radniku" kush ka punu?

Hadije Gështenja: Vetëm axha ka punu aty, vetëm ka mujt me punu me dy aparate pa e ndërpre asi filmin. Ai ka qenë i aftë shumë, shumë asi i gjallë ka qenë shumë, kështu shpejt ka punu.

Ares Shporta: Qysh ka ndryshu programi prej Kino “Radniku” edhe Kino “Bistricës”? Çka ka qenë dallimi?

Hadije Gështenja: Ni orë ka qenë dallimi, domethanë nëse ka qenë në ora katër ktu, në ora pesë ka qenë atje. Kështu që, dy herë është dhanë, janë dhanë filmat atje e këtu tri herë.

Ares Shporta: A kanë qenë filmat e ndryshëm apo?

Hadije Gështenja: Jo, kaniherë filmat e njejtë kaniherë asi filmat e ndryshëm, si i kanë pasë në disponim filmat, se ato bliheshin, me qira kanë qenë, nuk bliheshin por me qira kanë qenë, edhe ke pasë asi afatin derisa ke mujtë me mbajtë ato me shfaqë. Disa e majshin, kur shihshin që ma shumë kanë asi persona që vishin me kqyrë, atherë asi e majshin ma shumë. Kur s’kanë qenë të interesum njerëzit atëherë s’e majshin.

Ares Shporta: Kur keni qenë në kinema për herë të fundit?

Hadije Gështenja: Për herë të fundit ... s’po më kujtohet hiç. Kinema mas babës nuk kam qenë hiç. E ka marrë ni, ai Fejzullahu, e din ti atë. Ai ka marrë me qira se asht’ tenderu a çka osht’ bo kinemaja atëherë.

Ares Shporta: Kur?

Hadije Gështenja: Mas, mas babës valla, ni kohë. Jo mas babës ka qenë ai Masar Drini, a si e pat mbiemrin? Ai ka qenë drejtor, ni kohë të gjatë ka punu ai. Jo ni kohë të gjatë, po nja katër, pesë vite. E tani asi mas luftës ka qenë në tender, mirëpo s’kanë mujtë me ble se ka qenë asi pronë e paskjarume po ka qenë në gjyq. Ni sërëb m’duket se e kish paditë, se e paska ni dyqan aty përpara. Ai ka thanë që s’paskan pagu, mirëpo une sa e di po. Nejse ka qenë asi çështje e komplikume, për atë edhe s’kanë mujtë me asi. Kërrkush s’ka mujtë me ble, mandej shteti e ka marr përsipër edhe s’ka leju mandej. Ndoshta edhe ju keni qenë si shoqatë, ndërmjetësus asi për mbajtjen e asi ndërtesës në pronësi të shtetit.

Ares Shporta: A keni ni që po dojnë me shkatërru kinemanë?

Hadije Gështenja: Valla, keq m’ka ardhë. Ma së shumti m’u ka dhimtë bahçja, se salla ka qenë e vjetër. Shumë e vjetër qe, mirëpo bahçja ka qenë fenomenale, shumë shumë asi ni bahçe e bukur edhe atë ekranin e kanë pasë këta sllovenët e kanë ndërto n’hark edhe VistaVision⁴ asi sistemi. Atëherë në Kragujevc ka qenë, jo në Kragujevc, në Zemun herën e parë kanë ndërto, mandej ata mjeshtrit kanë ardh në Prizren.

⁴ VistaVision është një version me ekran të gjerë me rezolucion më të lartë, të formatit të filmit me foto 35 mm të krijuar nga inxhinierët në Paramount Pictures në 1954.

Ares Shporta: A mbani n'mend diçka prej asaj kohe, prej ndërtimit të kinemasë, a e mbani n'mend atë kohë?

Hadije Gështenja: Po, atëherë gjithkush osht' befasu kur kqyrshin filma, se asi zërat vishin çdo anë edhe djathtas edhe majtas edhe mendojshe që ky po flet, ai n'atë anë e... Kështu që, asi ka qenë në sistem i ri ma i përsosun edhe ma shumë vishin në bahçe edhe fllad me lule ka pasë, plot lule. Kanë pasë *bashtovanin* [serbisht - kopshtar] që e ka kqyrë, që ka vaditë, krejt, krejt edhe mandej baba e ka marrë përsipër me e kqyrë. Ka qenë tërheqëse për publikun.

Ares Shporta: Po e konsiderojmë të mbyllyn intervistën.

Hadije Gështenja: Faleminderit.

Ares Shporta: Faleminderit për kohë edhe kujdesin.

Hadije Gështenja: Edhe diçka kam, edhe diçka. Sa ka qenë baba gjallë tregonte që ky qenka i vetmi në Jugosllavi që ka qenë prej ma të vjetërve. Vetëm ni para këtij ka qenë para këtij qaj i Kragujevcit, e ky i dyti në Jugosllavi tha.

Ares Shporta: Bahçja a?

Hadije Gështenja: Jo, jo, si kino operator, gjallë që ka qenë, ma i vjetri prej krejtve.

Ares Shporta: Zanatin prej Italisë nifarë forme e ka marrë a?

Hadije Gështenja: Po. Pastaj filma merrke edhe për gjysmën e Kosovës. Gjysmën e ka pasë ai i Prishtinës, drejtori. E ky këtë rajon e ka pasë, Gjakovën, Pejën, Prizrenin, Suharekën edhe do fshatra kush ka pasë asi. S'kanë pasë kinema, veç Suhareka ka pasë. Qaq.

Ares Shporta: Me kinematë tjera a kanë pasë marrëdhanie? Ku ka pasë kinemaja tjera? Në cilat vende?

Hadije Gështenja: Ku, në Kosovë a?

Ares Shporta: Po, në Kosovë.

Hadije Gështenja: Po, në çdo qytet të Kosovës, këto qytetet ma t'mdhej që janë.

Ares Shporta: Ju falenderoj për kohën edhe për kujdesin. Faleminderit shumë.

Hadije Gështenja: Faleminderit edhe prej jush.